

ג) רש"י שני חיי שרה, כולן שוין לטובה, היינו שהיא עשתה טוב בכל חיי' ויום אחד לא נעדר, וכמו דכתיב ואברהם זקן בא בימים, פירשו שכל ימיו היו שלו שבכל הימים עשה טוב והיו זה ימיו שלו, והיינו שיש אדם שהוא זקן ומ"מ הוא עדיין בבחינת ילד שחי רק איזה שנים מפני שלא עשה טוב מכל חייו רק איזה שנים, ובשאר השנים חי רק כמו בהמה, אבל לא היו לו חיים של אדם, דבעלי חיים הם רק קיימים ולא חיים של אדם, ויש אדם שהוא רך בשנים אבל הוא זקן הרבה יותר מהזקן הנ"ל מפני שהוא מילא כל ימיו במעש"ט ופעל וחי כראוי לאדם, וזהו בשרה כולן שוין לטובה שחייתה בכל שנה ושנה, ושרה מגיירת הנשים ומכנסת אורחים וכיוצא בזה.

ויעין ח"ס על התורה, שמביא מ"ר ויהיו חיי שרה וגו' יודע ה' ימי תמימים, כשם שהם תמימים כך שנותיהן תמימים וכו' ופירש שנותיהן תמימים היינו שג"כ בלילותיהם הם עובדים את השם שכונתם שישנים לש"ש להיות להם כח לעבוד השם וא"כ הך ההכנה זה נמי עבודת השם, וכמו שנאמר באשת חיל הנאמר על שרה ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה, א"כ שניהם כפולים והיינו שני חיי שרה, שני לשון שנים כי חיי' כפול והיינו שנותיהם תמימים לא יחסרו הלילות, וע"כ כשרצה ר"ע לעורר הישנים בדרשותיו, אמר מה ראתה אסתר שתמלוך על קכ"ז מדינות, אלא תבוא בת בתה של שרה שחייתה קכ"ז שנה, (ותמלוך על קכ"ז מדינות) ואלו לא נדדה שינה מעיני' וגם בלילה לא שכב לבה, לא הי' מגיע לה שכר קכ"ז שנה, אלא החצי שהוא ס"ד שנה, ולמה מלכה על קכ"ז מדינות, אע"כ ותקם בעוד לילה וגו' וא"כ איך גם ביום נישן בשעה שהחכם יושב ודורש עכ"ל בקצור, וזהו כנ"ל דקאי כולן שוין לטובה על המעש"ט שלה שמלאה בהם כל ימי' בשנה לטובה.

ד) ויש עוד להעמיס בכולן שוין לטובה, והיינו שהאמינה וחשבה שכל המאורעות היו לטובה, והיינו שא"א לפרש שכולן שוין לטובה שהיו סתם טוב לה בכל הימים, דהלא עד צ' שנה לא היו לה בנים ונחשבת כמת וכמו שאמרה רחל הבה לי בנים ואם אין מתה אנכי, גם עברו עלי' כמה עניינים נלקחה לבית פרעה ואל אבימלך, וגם בכל הנסיונות גם היא היתה שם, ועיין בעה"ט ודעת זקנים שכתבו ויהיו, דכמנין ויהיו שזהו ל"ו, ככה היתה החיים הטובים של שרה, משעה שנולד יצחק שהיתה בת צ' עד קכ"ז זהו ל"ז שנה, והאיך אמרינו דכולן שוין לטובה, וע"כ או כנ"ל (אות ג') שהיו כולן שוין לטובה היינו שמלאה כל ימי' בטוב מעשיה, או כמו שפרשנו לעיל כי היא הרגישה שהכל לטובה בא עלי', וכמדת נחום איש גם זו, שאמר על הכל גם זו לטובה וכו', עיין תענית כ"א, שגנבו ממנו התיבה של מתנות עבור המלך, ואמר גם זו לטובה וכו' היינו שנחום באמונתו השלימה המשיך שיתהפך הכל לטובה דזהו כח האמונה, וכמו שפירשו דאמונה מלשון המשכה ומלשון ויהי אומן את הדסה, אומן גידלה כמו"כ הוא משך השפעת הטובה ע"י אמונתו וזהו הי' ג"כ בשרה שידעה והאמינה שהכל לטוב, ולכן באמת היו טובים לה, שהרי הרגישה שהוא טוב באמת, והיינו שיצאה טוב מזה, וכמו דע"י שנלקחה לפרעה יצא אברהם ממצרים כבד בכסף ובזהב, והעיקר לדורות שהי' זה סימן לבנים לגלות מצרים ושילקו המצרים וכמו שלקה פרעה וזהו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול.

ה) והנה רש"י כתב לכך נכתב שנה בכל כלל וכלל שכל שנה נדרש לעצמו וכו' ועיין רמב"ן שהביא לשון רש"י וכתב וכו"כ בשני חיי אברהם, ואין מדרשו נכון, שהרי בשני חיי ישמעאל נאמר כשני חיי אברהם בשוה ולא היו שוים בטובה, אבל הי' מתחילה רשע ועשה תשובה בסוף, ועוד כי

יופי,
ו כ'
גר"א
חטא,
דמה
יאולי
דוהו
לה
מו"כ
חטא,
פצים
תניא
אשם
מן
רואי
בני
אמר
לאות
ופחו
זרתי
זאינו
בודה
על
ירות
בדור
שרה
היינו
שאינ
לה
שלה
שרה
לכים,
זשים
אחרי
אולי
דברי
עד
וטאה
ועלה

זו אם לא בדמים יקרים כמו בני מריון שהיו עשירים ולא היו מוכרים קרקעותיהם אלא בדמים יקרים, וחזינו שכל אחד יכול לומר כן, וקיי"ל דאין אונאה לקרקעות, ומה זו טענה על עפרון, וחזינו ג"כ דמקודם כתיב בכל מקום עפרון מלא וי"ו, ואיך נעשה עכשיו חסר, ומשמע דמתחילה הי' טוב עפרון מלא.

הנה מקודם אמר עפרון (י"א) השדה נתתי

לך וכו' לך נתתי וכו' נתתי לך וכו' וכתב שם ג' פעמים נתתי לך, והיינו שרצה ליתן לו זה וכדפירש"י לא אדוני, לא תקנה אותה בדמים, נתתי לך, הרי הוא כמו שנתתי לך עכ"ל ומכיון שהתורה כתבה זה ג' פעמים השדה נתתי לך וכו' א"כ צ"ל דבאמת דצה ליתן זה לאברהם במתנה, ומה שאמר הרבה לא אמר בשקר דא"כ למה הזכירה תורה זה, וכמו שמדייק המדרש לקמן כ"ד ל"א, בא ברוך ה', שיצא מכלל ארור לברוך, והיינו דאל"כ למה הזכירה תורה לשון זה של לבן, וא"כ הכא ג"כ מכיון שהתורה הזכירה שאמר נתתי וכו' רצה ליתן, ורק דאח"כ שראה דאברהם רוצה לשלם כל מה שיאמר הוא התאוה להממון שטפתו לגמרי וביטלה כל הכונות הטובות שהיו לו מקודם, וזהו פחיתותו, ושאינו משאר סוחרים שרוצים להרויח, ולמה לא ירויח אם נזדמנה לו הרויח, וזה אינו מראה שהוא נבהל להון, אבל בעפרון רק הבהילות להון יכלה להפוך כל כונתו הטובה הקודמת, שהי' כבר בדעתו כמו שנתן כבר השדה, וכבר אמר זה לפני עיני בני עמי, וכבר הי' לו שויון השדה ע"י שמנוהו לשוטר בשביל כבוד של אברהם וכנ"ל (אות כ"א) ולכן התורה קראתו עפרון מלא מקודם, ואיך נתהפך כמו רגע ליקח ממנו כ"כ יותר משויו, וע"כ שהי' חסר עין בעצם, ולכן קראו חו"ל עליו הפסוק במשלי כ"ח, נבהל להון איש רע עין זהו עפרון להכניס עין רעה בממונו של צדיק, ולא ידע כי חסר יבואנו שחסרתו התורה וי"ו וכו' ז"ל המ"ר, וכזה מצינו לקמן כ"ד ב', ויען

כאן, בתאו נשלח ולכן וזהו היינו ממונו על ז"ל ועיי"ה הי' נ בארץ רנה דירת למקונו בבחי' וכמאן לו כי כלי ואמר סמכה להרא **אבל** שחוש "שטא מה ש שהם תאות עין וי"ו, אינם תמיד ישבע בכל טוב, להם הוא,

לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר וכו' ואחרי כן חזרו תיכף בדבר ונהרג בתואל, וג"כ אחר זה ג"כ רצו לעכב, דוהו דרך הרשעים דאע"פ שמתחילה הכירו הדבר, מ"מ אח"כ מתגבר עליהם היצר ומבטל כל הכרתם שמכבר, וכל הכונה טובה שהי' להם מכבר, דאח"כ יוצא הפנימיות שלהם, וזהו מראה דג"כ מתחילה הי' בעצם רע עין, ורק שרצה להראות שהוא איש נכבד וכסף אינו שוה אצלו, ולא רצה כלל לעשות מסחר, וזהו הי' רק בהחצוניות שלו, אבל אח"כ יצאו כחות הפנימים שלו חוצה, וזהו מראה לנו כח הרע שיש בהם אפילו בהטובים שבהם, דג"כ מתחילה הי' רק אומר הרבה רק בפיו ולא בלב, דאל"כ נהי שאברהם אינו רוצה במתנה רק במכירה מ"מ לא לו לבקש מחיר גבוה כ"כ הרבה ממה ששוה, והיכן נעלה המדה הטובה שמכבר, וע"כ שג"כ מקודם טבעו עין רע, וכנ"ל.

והנה (ג) התורה סמכה פ' עפרון לפ' נישאי

יצחק ורבקה, ומהו הסמיכות, י"ל דהשייכות הוא להראות החילוק בין עפרון שהוא מבני חת, שאמר הרבה ואפילו מעט לא עשה, אלא עשה להיפך שלקח הרבה יותר משויו, ואפילו שאמר ורצה מקודם ליתן כל זה במתנה, ובין רבקה שאמרה מעט ועשתה הרבה מאוד אפילו למה שלא שאל אותה כלל אליעזר, ולא הי' צריך לזה כלל, שהרי יכולים היו האנשים אשר אתו להשקות את הגמלים, ומ"מ היא קפצה וחטפה ותפשה זה בעצמה לעשות זה הגמ"ח, אע"פ שהי' חסד שאינו מתבקש, ולכן יובן מה שלא רצה אברהם להתחתן כלל בבנות הכנעני, ובחר רק במשפחתו, וכמו שנכתוב זה לקמן.

ומהיכן נמשך הד' חילוק, י"ל ולהסביר

בקרא דגר ותושב אנכי עמכם, היינו שהגוף של האדם הוא תושב כאן שנשאר כאן ואל עפר תשוב, אבל הנשמה היא גר כאן, וזהו גר ותושב אנכי, האני שלי יש בו גר וגם תושב, וכשאדם יודע שהוא רק כגר

שהוא אדוני, ולכן נכנעה מפניו, וזהו כמו הספורנו הנ"ל.

מבוא באר לחי ראי

(כד סב)

פרש"י (סו) שהלך להביא הגר לאברהם אביו שישאנה עכ"ל ועיי"ש במ"ר י"ד, הלך להביא את הגר אותה שישבה על הבאר ואמרה לחי עולמים ראה בעלבוני עכ"ל, וחזונו שהכל הולך בדרך תפלה דמפני שהיא התפללה לכן גרם זה ליצחק שיבוא להביאה, וכן התפלל אליעזר הקרה נא לפני היום וכו' שהכל בא בכח התפלה אפילו מה שגזור ועומד מ"מ צריכין תפלה ג"כ, להוציא מכה אל הפועל.

וחזונו

ג"כ דבר נפלא ששניהם עסקו באותו שעה בענין אחד, אברהם עסק להשיא את יצחק, ויצחק עסק להשיאה לאברהם, ואפשר דמשום זה נענה יצחק תיכף (וכן אברהם) וכמו שהביא רש"י לעיל כ"א א' סמך דרשה זו ללמדך שכל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה, שנאמר ויתפלל אברהם וכו' וסמך ל' וה' פקד את שרה, שפקדה כבר קודם שריפא את אבימלך עכ"ל, דזהו הדרך להביא ולהמשיך ההשפעה ע"י שעוסק בעד חבירו, והטעם א' לפי שעוסק בחסד ממשיך עליו חסד מדה כנגד מדה, ב' דע"ז שמבקש בעד חבירו אין קטרוג דהרי עוסק בענין חסד ומבקש רק בעד חבירו שזהו חיובו ותכליתו של הבריאה שנברא מפני שעושה חסד ועולם חסד יבנה, וא"כ אין על תפלתו שום קטרוג, וכיון שכבר בא הך השפעה בשבילו של זה היינו ע"י צינור של זה, א"כ באה זה נמי עבור עצמו ג"כ ממילא, ולכן כאן ע"י שעסק יצחק בענין הגישואין של אביו המשיך ג"כ על עצמו שבאה עכשיו ממש זיווגו, וכן ה' הענין בלידת יצחק שע"י שאברהם התפלל על אבימלך נפקדה שרה ג"כ, והנה ודאי שהי' שם כבר ההבטחה למועד אשוב אליך כעת ח' ולשרה

ויביאה וכו' ויקח את רבקה וכו' (כד סז)

עיי"ן לעיל (אות מ"ח) מש"כ בזה, והיינו דנהי שספר לו העבד הנסים, מ"מ רצה לראות איך היא מקיימת המצות שלה אם זה כמו אמו, ולכן כאשר ראה ג' הברכות שבאו באוהלה הגר דלוק וברכה מצוי' בעיסה וענן קשור על האוהל, ידע שקיימה ג' המצות כמו שרה אמו, וכמו שפירש בשפ"ח כאן, כנגד מצות חלה ברכה מצוי' בעיסה, נגד הדלקת הנר, נר דלוק מע"ש לע"ש, וענן קשור זהו כבוד שכינה כנגד מצות טהרה שהיתה זהירה ביותר בזה, ועיין ב"ר ס' ט"ז, וכיון שראה אותה כמעשה אמו קוצה חלתה בטהרה וקוצה עיסתה בטהרה מיד ויביאה האוהלה עכ"ל.

ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק, ולבני הפלגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וישלחם מעל יצחק בנו בעודנו חי (כה הו)

ועיי"ן ספורנו נתן אברהם מתנות, לא בלשון ירושה כלל כדי שיהיו דבריו קיימים בעודנו חי, ולא רצה לסמוך על דייתיקי ומיני הצואות עכ"ל, והיינו שלימדה תורה לנו דרך ארץ שלא לסמוך על כל מיני צואות מה שהי' אח"כ, דאח"כ באים היורשים וטוענים כך וכך ופוסלין או רוצים לפסול הצואה, או סתם שמעכבים הדבר ומריבים זע"ו, ולכן הדרך היותר נכון שנתן להם לבני הפלגשים שידע שיריבו אח"כ נתן להם מתנות בעודנו חי ושלחם מלפניו, וכן ליצחק נתן בעודנו חי כן משמע בכדי שלא יערערו אח"כ, איברא דאי"ז נכון נמי ליתן הכל בחייו, וכדאיתא בספה"ק, כי הרבה פעמים הוא נתן אח"כ תחת לחץ עול הבנים שאינם מכבדין אותו אח"כ וג"כ שסובל מחסור ועני שאין נותנין לו אח"כ לחיותו ופרנסתו, ופעמים יש